

سایه دلان بر سر شالیزارها / دلواپسی شالیکاران تمامی ندارد!

بهره‌مندی شالیکاران گیلانی از ثمره تلاش خود در گرو برنامه‌ریزی و مدیریت مطلوب متولیان امر در عرصه تولید و تنظیم بازار این محصول است، معضلی که سال‌ها درباره آن گفته شده اما فریادرسی نیست.

مردادهای گیلان آکنده از عطر خوشه‌های قد کشیده برنج است. خوشه‌هایی که نشان از دستان زحمتکش و مرارت نقش بسته بر قامت خمیده شالیکاران دارد. شالیکارانی که چندی پیش نگاهشان به آسمان بود تا بر تشنگی زمین‌هایشان ببارد، حالا دلواپس ابرهائی هستند که شاید ببارند و کمر ساقه‌های برنج را خم کنند.

و اما این تنها دل‌نگرانی کشاورزان نیست. آن‌ها به دستمزد کارگران روزمزد مزرعه، به قیمتی که برنجشان را می‌توانند بفروشند، عملکرد واسطه‌ها و هزینه‌های سرسام‌آور زندگی خویش می‌اندیشند. اهالی گیلان خوب می‌دانند که دلواپسی با کار و زندگی شالیکاران چنان درهم‌تنیده شده که انگار هرگز نمی‌توان امید داشت که از آن رها شوند.

واقعیت این است که برنج و برنج‌کاری ازجمله موضوعات مهم در استان گیلان محسوب می‌شود. گیلان استانی است که با حدود ۲۳۸ هزار هکتار شالی‌کاری، دارای رتبه دوم تولید برنج کشور است و بزرگ‌ترین

تولیدکننده ارقام بومی و باکیفیت برنج در ایران به شمار می‌آید.

بنابراین توجه به اقتصاد کشاورزی و معیشت کشاورزان در شرایطی که از یکسو با گسترش خشکسالی در کشور و از سوی دیگر با اثرات تحریم و همه‌گیری بیماری کرونا مواجه هستیم باید بیش از هر زمان دیگری موردتوجه مسئولان ذی‌ربط قرار گیرد.

وقتی باران بر قامت برنج‌های قد کشیده می‌بارد

بارش باران در فصل رسیدن محصول و برداشت برنج، کشاورزان را با مشکلات ناشی از خوابیدن ساقه‌های برنج مواجه می‌کند. بارش‌های اوایل مرداد ماه امسال نیز برخی کشاورزان استان را دچار مشکل کرد.

۲۵ درصد از شالیزارهای گیلان معادل حدود ۶۰ هزار هکتار بر اثر بارش باران دچار ورس یا خوابیدگی شده است

معاون بهبود تولیدات گیاهی جهاد کشاورزی گیلان روز هفتم مرداد با اشاره به بارش شدید باران و وزش باد در استان گیلان، اظهار کرد: بر اساس گزارش‌ها دریافت شده ۲۵ درصد از شالیزارهای گیلان معادل حدود ۶۰ هزار هکتار بر اثر بارش باران دچار ورس یا خوابیدگی شده

است.

«سید علی موسوی» با بیان اینکه البته خوابیدگی شالیزارها به محصول برنج خسارت وارد نکرده است، افزود: باید به این نکته اشاره شود که خوابیدگی برداشت مکانیزه محصول را غیرممکن می‌سازد.

وی ادامه داد: با توجه به خوابیدگی و ورس شالیزارها برداشتها باید به‌صورت دستی انجام شود که این موضوع موجب افزایش هزینه‌ها خواهد شد.

هزینه تبدیل شلتوک به برنج

و اما هزینه تبدیل شلتوک به برنج یکی دیگر از موارد مؤثر بر هزینه‌های تولید برنج محسوب می‌شود. معاون صنایع تبدیلی جهاد کشاورزی گیلان نرخ تبدیل هر کیلو شلتوک به برنج را ۸۵۰ تومان اعلام و یادآور شده است که اگر کشاورز توان مالی برای پرداخت این هزینه را نداشته باشد، می‌تواند به ازای هر ۱۰۰ کیلوگرم شلتوک، ۳۰۳ کیلوگرم برنج بدهد.

«قاسم جوادزاده» با اشاره به رتبه‌بندی ۴۲۵ کارخانه شالی‌کوبی در گیلان، اظهار کرد: ازاین‌بین ۲۰۰ کارخانه رتبه یک و دو را به دست آوردند زیرا طبق ارزیابی‌ها، برنج باکیفیت‌تری را به دست کشاورزان می‌رسانند.

وی نرخ تبدیل هر کیلوگرم شلتوک به برنج در کارخانه‌های درجه ۲ را ۹۰۰ تومان اعلام کرد و افزود: در این راستا ما به ازای هر ۱۰۰ کیلوگرم شلتوک، ۳۰۵ کیلوگرم برنج است.

جواد زاده همچنین گفت: نرخ تبدیل هر کیلو شلتوک به برنج در کارخانه‌های درجه یک هزار تومان و به ازای هر ۱۰۰ کیلوگرم شلتوک حدود ۳۰۷ کیلو برنج سالم به‌عنوان اجرت در نظر گرفته‌شده است.

مسیر معیوب به بازار رساندن برنج

برنج که برداشت می‌شود دلان از راه می‌رسند تا ماحصل دسترنج شالیکاران را بخرند و نگه‌دارند تا به وقتش باقیمت بالا بفروشند. بانوی شالیکاری از شهرستان انزلی در این‌باره اظهار کرد: زحمت و هزینه‌های کشت برنج بسیار است.

وی با بیان اینکه امسال بارش باران و خوابیدگی برنج و آفت کرم ساقه خوار باعث ایجاد معضل برای کشاورزان شده است، افزود: از طرف دیگر با توجه به هزینه کارگر برای درو، زمان خوابیدن ساقه‌های برنج بیشتر می‌شود.

این بانوی شالیکار ادامه داد: هم‌اکنون نرخ دستمزد برای کارگری که آشناست و قرار است برای محصولی که دچار ورس نشده، کم‌کم کند

روزانه ۳۰۰ تا ۳۵۰ هزار تومان، است، البته این سوای هزینه‌های رفت‌وآمد، ناهار، عصرانه و ... است که برای کارگران فراهم می‌کنیم.

وی در ادامه با بیان اینکه هم‌اکنون قیمت برنج در بازار کیلویی ۳۵ تا ۴۰ هزار تومان است اما واسطه‌ها از ما نهایتاً هر کیلو شلتوک را کیلویی ۱۳ هزار تومان می‌خرند، اضافه کرد: آن‌ها هنگام خرید شلتوک از ما عیب‌هایی را روی آن می‌گذارند و تلاش می‌کنند تا با قیمت کمتر محصولان را خریداری کنند اما خود آن‌ها شلتوک را نگه می‌دارند تا نزدیک زمستان یا عید نوروز به برنج تبدیل کنند و با قیمت بالا بفروشند.

این بانوی کشاورز در پاسخ به این سؤال که چرا خودتان محصول را روانه بازار نمی‌کنید، گفت: ما ناچاریم به واسطه‌ها بفروشیم چون در غیر این صورت باید پس از تبدیل شلتوک به برنج، آن را مستقیم به مغازه‌دار ارائه دهیم، در صورتی‌که مغازه‌دار هم برای کسب منفعت بیشتر سعی می‌کند تا با قیمت پایین‌تری محصول را خریداری کند.

ضرورت قیمت گذاری عادلانه و متناسب با هزینه‌های تولید برنج

بهره‌مندی مناسب کشاورزان از ثمره زحماتشان نیازمند برنامه‌ریزی و مدیریت مطلوب است. «محمود هوشیار فرد» پژوهشگر و عضو هیئت‌علمی

مرکز تحقیقات کشاورزی گیلان در گفتگو با خبرنگار مهر اظهار کرد: شالیکاران و مصرفکنندگان در طول این سالها، همواره در معرض ریسک نوسان قیمت نهاده‌ها و هزینه‌های تولید قرار گرفته‌اند.

وی با بیان اینکه قیمت محصول برنج در مقایسه با سایر محصولات نوسان‌های بیشتر و شدیدتری دارد، افزود: متأسفانه فرمول قیمت‌گذاری برنج از سوی دولت معمولاً با قیمت‌های محاسبه‌شده برای این محصول متفاوت است. تجربه نشان داده که وجود قیمت تضمینی در شرایطی که بالاتر از قیمت سر مزرعه باشد منجر به کاهش نوسان درون فصل قیمت محصول برنج می‌شود. البته در تعیین قیمت تضمینی علاوه بر هزینه تولید بایستی سود متعارف تولیدکننده لحاظ شود.

وی با بیان اینکه نرخ خرید تضمینی توسط شورای اقتصاد به وزارت جهاد کشاورزی اعلام می‌شود، افزود: متأسفانه طی این سالها، قیمت‌گذاری انجام‌شده، عادلانه و متناسب با هزینه‌های تولید نبوده و به همین دلیل معمولاً کشاورز دسترنج خود را با قیمت بالاتری به کارخانه‌دار یا تاجر می‌فروشد.

هوشیارفرد با اشاره به اینکه وزیر جهاد کشاورزی رئیس شورای قیمت‌گذاری محصولات کشاورزی است و باید تصمیم‌گیرنده نهایی باشد، اضافه کرد: به نظر می‌رسد خرید توافقی برنج در مقایسه با خرید تضمینی تأثیر بیشتری بر کاهش ضرر و زیان‌های دولتی و ثبات نسبی قیمت برنج داشته باشد. در این زمینه پیشنهاد می‌شود قیمت محصول برنج با در نظر گرفتن نرخ تورم سالیانه، نرخ افزایش بها در سال پایه و نیز قیمت سربه‌سر در سال پایه تعیین شود.

کاهش قدرت خرید مردم به دنبال گران شدن قیمت برنج

هوشیار فرد با اشاره به اینکه قیمت برنج هاشمی در سال گذشته نسبت به سال قبل‌تر افزایش ۱۰۵ برابری داشته ولی با این‌وجود چون هزینه تولید در سال گذشته بالا رفت این افزایش قیمت برای شالیکاران راضی‌کننده نبود، افزود: در سال گذشته محصول باکیفیت و مرغوب زیاد نبود.

وی با بیان اینکه امسال شالیکاران به دلیل عدم دسترسی به موقع به آب برای آماده‌سازی زمین و تهیه خزانه نشاء با تأخیر یک‌ماهه اقدام به کشت کردند، اضافه کرد: قیمت انواع کود و سموم شیمیایی پرمصرف نسبت به سال گذشته به میزان ۴ تا ۸ برابر و دستمزد کارگرها برای نشاء کاری، وجین و نیز درو با دست تا دو برابر افزایش پیدا کرده است.

پژوهشگر و عضو هیئت‌علمی مرکز تحقیقات کشاورزی گیلان در ادامه با اشاره به اینکه کارت خرید نهاده‌های کشاورزی که در قالب تسهیلات با سود ۱۲ درصد در اختیار شالیکاران قرار داده شد خود به‌تنهایی بر هزینه‌های تولید می‌افزاید، تصریح کرد: بعلاوه گفته‌شده تسهیلات داده‌شده باید یکجا بازپرداخت شود.

وی اظهار کرد: ورس ۳۵ تا ۴۰ درصدی مزارع برنج به دلیل بارندگی‌های نابهنگام و شدید تیر و مرداد و احتمال اینکه دوره برداشت حداکثری محصول برنج همانند سال گذشته با بارش‌های سنگین تابستانه مصادف شود، قطعاً روی هزینه‌های تمام‌شده و کیفیت محصول برنج اثر خواهد گذاشت.

هوشیار فرد ادامه داد: در کنار همه این مشکلات، تعرفه عملیات برداشت مکانیزه برنج که هرساله در اوایل مرداد اعلام می‌شود ضمانت اجرایی ندارد و درواقع عملاً وجود خارجی ندارد، لذا تعرفه برداشت

ماشینی محصول کشاورز بر اساس توافق طرفین و بیش از میزان اعلام‌شده توسط دولت است.

کاهش ۶۰ درصدی ذخایر برنج وارداتی

وی اضافه کرد: یکی دیگر از دلایل افزایش فعلی قیمت برنج داخلی مربوط به کاهش ذخایر برنج وارداتی و نیز میزان قابل‌دسترس بودن آن در بازار برای مصرف‌کننده است؛ به عبارت دیگر، کمبود برنج خارجی می‌تواند به گران شدن برنج داخلی کمک کند.

هوشیار فرد با بیان اینکه قیمت برنج داخلی و خارجی در بازار حداقل حدود ۳۰ درصد بیشتر از نرخ اعلامی برنج توسط سازمان حمایت است، افزود: شرکت بازرگانی دولتی که زیر نظر وزارت صمت است نه وزارت جهاد کشاورزی باید در ارتباط با برنج‌های وارداتی نظارت قوی داشته باشد تا برخی واردکنندگان انحصاری برای افزایش قیمت‌ها اقدام به احتکار برنج در انبارهایشان نکنند.

کندوی با اشاره به اینکه در واقع باید اختلاف قیمت بین برنج‌های خارجی وارداتی با برنج‌های داخلی قابل‌توجه باشد تا بتواند بازار مصرف را تنظیم کن، ادامه داد: واردات برنج با ارز سامانه نیمایی باعث شده اگرچه قیمت آن کمتر است، تفاوت قیمت برنج‌های خارجی با برنج داخلی چندان معنی‌دار نباشد.

پیش بینی بهای برنج امسال

هوشیار فرد با اشاره به اینکه معمولاً قیمت اولیه برنج هرساله بعد از برداشت محصول در مردادماه تا حدودی مشخص میشود، گفت: امسال با توجه به تأخیر زمان کاشت و در نظر گرفتن این موضوع که هنوز برداشت کامل انجام نشده است و همچنین هزینه های تولید، پیش بینی می کنیم قیمت شلتوک نسبت به سال گذشته نزدیک به دو برابر افزایش یابد.

وی با بیان اینکه در این حالت قیمت هر کیلو برنج سفید بین ۳۶ تا ۳۸ هزار تومان در کارخانه و در پاییز بین ۴۲ تا ۴۵ هزار تومان در خرده فروشی معامله میشود، ادامه داد: کیفیت برنج هر کارخانه با کارخانه دیگر متفاوت است و در نتیجه قیمت آن نیز ثابت نخواهد بود.

هوشیار فرد اضافه کرد: معمولاً قیمت ارقام اصلاح شده و پر محصول برنج حدود ۱۰ تا ۱۲ هزار تومان پایین تر از ارقام محلی مانند هاشمی در بازار خرده فروشی است.

خبرگزاری مهر، گروه استان ها - مریم ساحلی: